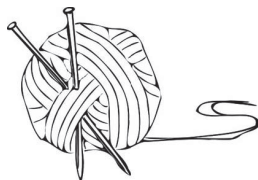

DZINTRA LIEPA

ES JAU
ADU!

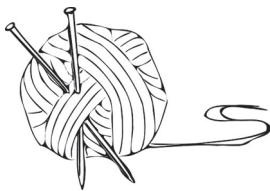

AVOTS

Sastādījusi DZINTRA LIEPA

Vāka dizainu veidojis ILGONIS RIŅĶIS

ISBN 978-9984-859-24-8

© «Izdevniecība Avots», 2011
© Dz. Liepa, teksts, 2011
© I. Riņķis, vāka dizains, 2011

ADĀMADATU TERAPIJA

Adījumiem, kas ir viens no senākajiem apģērbu darināšanas veidiem, vienmēr bijusi ne tikai praktiska, bet arī dekoratīva nozīme. Tas ir svarīgi mūsdienās, kad adījumi, pārdzīvojuši gan slavas un popularitātes laikus, gan aizmirstības periodus, atkal ir iecelti saulītē kā lielisks apliecinājums radošajam garam. Bez adīta apģērba neiztikt ziemas salā, jo tie lieliski piemēroti mūsu mainīgajiem klimatiskajiem apstākļiem: ir silti, elastīgi, labi piekļaujas augumam, netraucē kustēties, vilnas zeķes uzsūc mitrumu, ļaujot arī rudenī saglabāt siltas un sausas kājas.

Īpaši piemēroti adījumi ir bērniem, jo adīts apģērbs ir plastisks un netraucē mazuļu rotaļām. Tikai jāraugās, lai dzija nebūtu no sintētiskas šķiedras.

Tiklīdz apgūsiet pamatiemaņas, redzēsiet, cik ātri var tikt pie jauna, oriģināla apģērba, kādu nevalkā neviens cits, jo nevar būt divu pilnīgi vienādu rokdarbu.

Adījumi ieņēmuši stabilu vietu arī augstās modes tērpos, reti kura kolekcija iztiek bez izsmalcinātiem sezonas jaunumiem, kas darināti ar adāmatatām.

Nu jau adīšanas fenomenu ir pētījuši arī psihologi un mediķi. Kādas ir viņu atziņas? Nekā īpaši jauna, adītājas to jau sen zināja: adīšana stabilizē nervu sistēmas darbību, palīdz nomierināties, atslābināties.

Kamēr rokas veic ritmiskas, nosvērtas kustības, kas neprasa lielu piepūli, domas pamet ierasto ikdienības taku, kļūst gaišākas un gaisīgākas. Rezultātu drīz var redzēt, tas dod jaunrades prieku un gandarījumu par padarīto. Ārsti šim fenomenam devuši nosaukumu – adāmadatu terapija.

Adīšanas iemaņas nav grūti apgūt, tas neprasa ne īpašu sagatavotību, ne lielus ieguldījumus, vien nedaudz pacietības, lai apgūtu pirmos soļus, kas parasti rada nervozitātes sajūtu: pirksti šķiet tik neveikli, dzija ķeras, adatas krīt no rokām laukā. Taču jau pēc kādas stundas var sākt sajūst prieku par rezultātu. Iemācoties vien dažus pamatrakstus un apgūstot apdares paņēmienus, lai adījums izskatītos akurāts, iespējams savu māku attīstīt un pilnveidot, gūstot no tā patiesu jaunrades prieku.

Šī grāmata noderēs gan tām jaunajām rokdarbniecēm, kuras vēl nekad nav adījušas un tikai gatavojas apgūt pašus pirmos valdziņu uzmetumus, gan tām, kuras grib pamēģināt noadīt arī ko sarežģītāku un darīt to pareizi, pēc pieredzējušu meistaruru ieteikumiem.

Un atcerieties – ar mīļām rokām adītas zeķes vienmēr silda daudz vairāk!

Lai adīšana jums sagādā daudz radoša prieka brīžu!

ADĪTĀJAS DARBARĪKI

Adīšanas kvalitāte lielā mērā atkarīga no adāmriku pareizas izvēles.

Varētu jau teikt gluži vienkārši – adāmadatas, taču ir vēl citi adītājam nepieciešami darbarīki, kas atvieglo adīšanas procesu, piemēram, centimetru mērs, mazas šķērītes ar spiciem galiem, jo modernās dzijas grūti pārraut, kniepadatas ar bumbiņām galos, adāmadatu uzmavas vai dzēšgumijas gabaliņi, kas noder, lai nenobrūk valdziņi, kad darbs uz laiku jāpārtrauc, lāpāmā adata ar lielu aci atsevišķo gabalu sašūšanai. Tomēr pats svarīgākais, protams, ir adāmadatas.

Adāmadatas

Dažādu priekšmetu adīšanai nepieciešamas atšķirīgas adāmadatas. Ada ar divām adatām turp un atpakaļ vai ar piecām (zeķu) adatām pa apli. Mūsdienu adītājas iecienījušas t.s. apaļās adatas, kas savienotas ar plastmasas vai metāla stieplīti.

KOKA, PLASTMASAS, ALUMĪNIJA

Adāmadatas gatavo no koka (pat rožkoka!), plastmasas, alumīnija, bambusa, kaula, tērauda ar teflona vai niķeļa pārklājumu u. c.

Koka un plastmasas adatas ir parupjas, tās viegli lūst. Alumīnija adatu pluss – tās ir vieglas, taču lokās un smērē gaišu dziju. Bet tad talkā nāca jaunās tehnoloģijas – alumīnija adatas pārklāja ar teflonu, nu tās ir vieglas, labi slīd un nesmērē.

Bambusa adatas ir vieglas, labi slīd, taču ātri lūst un ir dārgas.

Gludas un cietas ir adatas, kas gatavotas no impregnēta dižskābarža.

Labas tērauda adāmadatas neliecas un nerūsē.

Adāmadatas pirms pirkšanas noteikti jāpaņem rokās un jāpārliecinās, vai tās ir patīkami turēt pirkstos, vai ir ideāli gludas, vai dzija labi slīd pār savienojuma vietu, vai adatu gali nav pārāk asi (var savainot pirkstus) vai pārāk apaļi (būs grūti aizķert pavedienu).

ĪSAS, GARAS, SAVIENOTAS

Savienotās (apaļās) adatas ir vispopulārākās. Adatas ar aukliņu (savienojošo kabeli) var būt visdažādākā garuma – no 30 cm līdz pat 300 cm garas (noder lakata, šalles, pleda adīšanai). Lielākoties izmanto savienotās adatas, kuru aukliņu garums ir 60–80 cm. Aukliņas var nopirkt atsevišķi, un tās var kombinēt, iegūstot dažāda garuma adāmadatas.

Adot ar savienotajām adatām, nenogurst rokas, jo lielākā daļa adījuma iegulst klēpī.

Garās adatas ir neaizstājamas, ja nepieciešams gluds adījums. Tās ražo 30 cm, 35 cm un 40 cm garas.

Zeķu adatu komplektā ir piecas – parasti 15 cm un 20 cm garas adatas. Adot zeķes, cimdus vai cepures, uz četrām adatām tiek izvietoti valdziņi, ar piekto adatu ada pa apli.

RESNĀKAS UN TIEVĀKAS

Eiropas valstīs adatu mēru pieņemts apzīmēt ar ciparu, kas atbilst adatas diametram milimetros. Modeļu aprakstos un uz dziju iesaiņojuma parasti norāda adatu ieteicamo resnumu, tomēr īsti precīzu, tikai šim konkrētajam rakstam un dzijai atbilstošu adatu izmēru var noteikt, noadot paraudziņu.

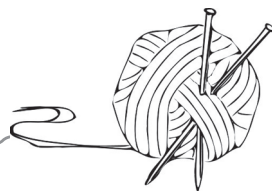
Nesamulstiet, ja uz tievas, tikai 2 mm diametra adatas rakstīts 14. izmērs, tas norāda, ka adatas ražotas Anglijā, jo Amerikā un Lielbritānijā ražotajām adatām ir citi izmēri.

Aptuveni izvēloties adatas, jāreķinās, ka adatām jābūt pusotru vai divas reizes resnākām nekā dzija. Dzijas pavedienu pārloka uz pusēm, viegli savirpina pirkstos un salīdzina ar izvēlētajām adatām – abiem jābūt puslīdz vienāda resnuma.

Svarīgs ir arī izvēlētais raksts: mežģīņadījumus veido ar smalkākām adatām, bet rakstus ar krustotiem valdziņiem – ar rupjākām. Arī katrai adītājai ir savs adīšanas rokraksts: viena ada stingrāk, otra – vaļīgāk. Tātad – vispirms jānoada paraudziņš!

Ražotāji piedāvā arī īpašas adatas, kuru galos iestrādātas diodes, kas darbojas ar baterijām – lielisks palīgs adīšanai ar tumšas krāsas dziju vai adot sliktā apgaismojumā.

RAIBĀ DZIJU PASAULE

Dziju pasaule ir krāšņa, daudzkrāsaina un sarežģīta. Pirms sākt adīt, kaut mazliet jāiepazīst pavediens, ar kuru strādāsi, tas palīdzēs izvēlēties pareizās adatas, rakstu un vēlāk – adījuma kopšanu.

Dzijas iegūst no dabiskajām, mākslīgajām un sintētiskajām šķiedrām vai to kombinācijām.

Dabiskās šķiedras ir dzīvnieku izcelsmes (vilna, zīds) un augu izcelsmes (lins, kokvilna).

Mākslīgās šķiedras (viskozi) iegūst, pārstrādājot dabiskas izcelsmes izejvielas, piemēram, viskozi iegūst no celulozes.

Sintētiskās šķiedras ražo no akmeņogļu, naftas un gāzes pārstrādes blakusproduktiem. Sintētiskās šķiedras (neilons, akrils, kaprons, takels, dralons, acetāts, likra, lureks u. c.) ir košās krāsās un izturīgas, taču tām trūkst dabisko šķiedru higroskopiskuma, siltuma vadīšanas spēju un elastības, tāpēc arī sintētiskajām un mākslīgajām šķiedrām pievieno vismaz 30–40% dabiskās vilnas, tā iegūstot ne tikai skaistu, bet arī valkāšanai tīkamu dziju.

Pirms adīšanai izvēlies pūkainu dziju, pārbaudi, vai tā valkātājam neizraisa alerģiju.

VILNAS DZIJA

Vilnas dziju iegūst no dažādu dzīvnieku vilnas: izmanto aitu, kazu, kamieļu, trušu, suņu u.c. dzīvnieku vilnu. Dzija, protams, ir atšķirīga, taču to vieno dažas kopīgas īpašības: tā ir mīksta, higroskopiska un labi vada siltumu.

Aitas vilnas dzijas (*wool*) adījumi mēdz savelties, tādēļ tiem pievieno mākslīgās šķiedras (akrilu).

Ķemmdzija (gublāns) ir mīksta, silta, elastīga, pavediens ir smalks un nestiepjams, to gatavo no augstākās kvalitātes vilnas, parasti izmanto divkārtīgu vai trīskārtīgu ķemmdziju.

Kamieļvilnu iegūst, ķemmējot kamieļus, tādēļ dzija ir tik dārga. Dzijas gatavošanai izmanto tikai smalko pavilnu. Kamieļvilnas adījumi labi mazgājas, nesaveļas.

Alpaka (*alpaca*) ir kamieļiem radniecīgo lamu dzimtas kalnu kaza, no kuras iegūst lielisku, kamieļvilnai līdzīgu vilnu, ko parasti vērpj kopā ar merīnvilnu, aitu vilnu vai akrilu.

Uzmanību! Alpakas dzijas pasargāšanai no kodēm nedrīkst izmantot naftalīnu. Noderēs lavanda, ciedru eļļa.

Kašmira (*cashmere*) dziju iegūst, ķemmējot Tibetas Kašmīras provinces kazas. No vilnas ražo dārgus, smalkus, plānus audumus, bet dzija ir maiga un mīksta.

Merīnvilnu (*merino*) iegūst no merīnaitām, kuru vilna ir balta, gara un ļoti silta. Bet vissmalkāko merīnvilnu iegūst, cērpot vilnu no aitas skausta. Merīnvilnas adījumi rūpīgi jākopj, citādi tie savelsies.

Angoras dziju vērpj no Angoras trušu vilnas, iegūstot mīkstu, pūkainu, maigu un siltu dziju. Tiesa, 100% Angoras dziju neražo, tai

VALDZIŅU SKAITA SAMAZINĀŠANA

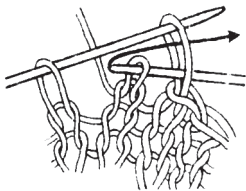
Saadīti valdziņi: adatu virza aiz abiem saadāmiem valdziņiem kā pie labiski grieztā valdziņa adīšanas vai arī vispirms izada otro valdziņu un tad pirmo valdziņu pārvelk pāri izadītajam valdziņam.

Valdziņu noraukšana

Valdziņu noraukšanas uzdevums ir valdziņu skaita samazināšana, līdz adījums ir pabeigts. Tāpat kā ir vairāki valdziņu uzmešanas paņēmieni, arī noraukšanu var izdarīt dažādi, arī ar tamboradatas palīdzību un ketelēšanu, ja ir vajadzīgs īpaši elastīgs noraukums. Sākumam iemācies divus populārākos noraukšanas paņēmienus.

VALDZIŅU NORAUKŠANA AR PĀRVILKŠANU

Malējo valdziņu noceļ neizadītu, pirmo valdziņu izada labiski – nu uz labās rokas adāmadatas ir divi valdziņi. Tad kreisās rokas adāmadatas galu no priekšpuses iebīda neizadītajā malējā valdziņā un pārvelk pāri pirmajam valdziņam un arī labās rokas adatas galam. Pēc tam no kreisās rokas adatas nolaiž pārvilkto valdziņu un uz labās adatas atkal ir tikai viens valdziņš. Tā turpina, līdz uz labās rokas adāmadatas palicis viens valdziņš. Tad izvelk vismaz 7 cm garu pavedienu un dziju pārrauj vai pārgriež.

Valdziņu noraukšana ar pārvilkšanu.

Šo un vēl arī otru noraukšanas paņēmieni lieto ne tikai tad, kad ir jānorauc gatava, pabeigta detaļa, bet arī tad, ja jāveido rokriņķis vai kakla izgriezums.

VALDZIŅU NORAUKŠANA AR SAADĪŠANU

Saada kopā divus valdziņus (malējo un pirmo), tad uz labās rokas adāmadatas palikušo valdziņu, kas radies, saadot divus valdziņus, pārliek uz kreisās rokas adāmadatas un atkal saada kopā divus valdziņus – pārlikto un otro. Tā turpina, līdz uz labās rokas adatas palicis viens valdziņš. To izstiepj apmēram septiņus centimetrus garu un pārgriež.

DEKORATĪVIE NORAUKUMI

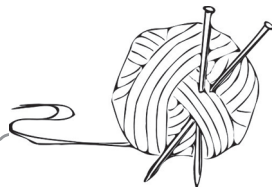
Ja vēlies noraukumu, kas ir gan elastīgs, gan dekoratīvs, izvēlies cilpoto, auklas noraukumu vai dubulto tamborējuma noraukumu – katrā ir kaut kas īpašs.

Cilpotais noraukums, saukts arī par pikotu (no franču valodas *pícota* – mazi punktiņi), veido ornamentālu malu, tas ir piemērots zeķītēm, locītavu sildītājiem. Cilpotā noraukuma mala ir ļoti elastīga, jo noraucot tiek pievienoti valdziņi, rezultātā noraukumam ir vairāk valdziņu nekā pašam adījumam. Cilpiņas var veidot ar vienu vai ar vairākiem valdziņiem.

Divu valdziņu cilpotajam noraukumam uzmet divus valdziņus ar tauvas paņēmienu, tad norauc četrus valdziņus parastajā manierē, pārslidina vienīgo valdziņu no labās adatas uz kreiso. Atkārto divas iepriekšējās darbības.

Cilpoto noraukumu jāada cieši, lai robiņi veidotos izteiksmīgāki.

VISA SĀKUMS – PARAUDZIŅŠ

Adīšana prasa pacietību. Nav pareizi jau pirmajā vakarā pēc dzijas nopirkšanas sākt adīt liela apjoma apģērba gabalu, tas var sagādāt vilšanos.

Vispirms rūpīgi izlasi, kas rakstīts uz etiķetes, izvēlies piemērotas adatas un noadi vairākus 15X15 cm paraudziņus (smalkai dzijai 45 valdziņi, vidējai – 35, bet rupjai – 25 valdziņi). Jāizmēģina dažādi adījumu raksti – un ar atšķirīgām adāmadatām, tikai tā var atrast konkrētajai dzijai un modelim vispiemērotāko rakstu un īstās adāmadatas.

Ja gatavo paraudziņu adījumam, kur būs jāada valnītis, adi tādu valnīti, kā iecerēts, vai arī izmēģini vairākus valnīšu variantus.

Nākamais darbiņš – noadītais paraudziņš jāizmazgā, jāizzāvē vai jānotvaicē, un tikai tad, kad rezultāts apmierina, var sākt adīt iecerēto. Ja izrādās, ka dzija stieijas vai raujas, tomēr tas ir pieciešams, var daudz precīzāk aprēķināt, cik valdziņu jāuzmet.

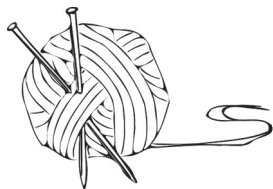
Tvaicēšanu – kad ar kniepatatām pie mīkstas pamatnes piespraustu adījumu ar musturi uz leju pārklāj ar mitru marli un nepiešpiežot patur virs tā karstu gludekli, līdz adījums izžuvus, – reljefāka raksta paraugam var aizstāt ar samitrināšanu. Kad paraudziņš izžuvus, var sākt mērīt un rēķināt adījumam nepieciešamo valdziņu skaitu.

Lai aprēķinātu adījumam nepieciešamo valdziņu skaitu, izrēķina adījuma blīvumu, t.i., valdziņu un kārtu skaitu vienā centimetrā. To dara gan horizontālā, gan vertikālā virzienā.

Paraudziņu sega iesācējiem

Lai paraugu adīšana nešķīstu garlaicīga laika kavēšana un nelietderīgi iztērēts materiāls, lielisks risinājums ir pašai sava mozaīksegā, kas veidota no paraudziņiem. Lai iegūtu nepieciešamās iemaņas, attīstītu pirkstu veiklību un apgūtu dažādus adījumu rakstus, katru paraudziņu ada kā mazu, 20X20 vai, vēl labāk, 30X30 cm kvadrātiņu. Kad noadīti kvadrātiņi labiskā un kreiliskā adījumā, var ķerties pie labisko un kreilisko rakstu variēšanas, izadot, piemēram, rīsu rakstu, izmēģināt pīņu rakstu, mežģīņrakstu, krāsainos rakstus, efektdziju ieadīšanu. Nav jau uzreiz jānoada visa sega, tas ir liels darbs, taču, ja pieradīsi pirms katra darba adīšanas noadīt paraudziņu, nemanot sakrāsi tik daudz kvadrātu, ka varēsi sašūt tos kopā un izveidot savu raibumraibo segu mozaīkas tehnikā.

Adot paraudziņus, pievērs uzmanību adījuma malām. Lai tās būtu glītas un stingras, malas valdziņš jānoceļ neizadīts, katras kārtas sākumā tas stingri jāpievelk un nākamie divi valdziņi jāada stingrāk nekā pārējie šīs kārtas valdziņi.

ADĪTAS ROTAS UN ROTAĻLIETAS

Adījumus itin bieži papildina ar dažādiem izšuvumiem, tamborētām detaļām. Kad apgūta labisko un kreilisko valdziņu adīšanas tehnika un valdziņu pieaudzēšana, vari noadīt sev rozi. Bet vēl vienkāršāk mazulim noadīt garu, pūkainu, krāsainu un košu tārpiņu. Vai varbūt lokanu čūsku?

Adīta rozīte

Izvēlies skaistu, pūkainu dziju un, raugoties, cik lielu rozīti gribi noadīt, uzmet kādus 20–30 valdziņus.

Pirmo kārtu ada labiski, otro – kreiliski, bet jau trešajā kārtā, kuru ada labiski, sāk pieaudzēt valdziņus, aiz katra trešā valdziņa labiski griezti izada jaunu valdziņu no pārstaipa. Pēdējos trīs valdziņus atstāj neizadītus.

Ceturto kārtu ada kreiliski, pēdējos trīs valdziņus atstāj neizadītus.

Turpmākās turpejošās kārtas ada labiski un atkal pieaudzē valdziņus, bet pēdējos trīs atstāj neizadītus. Atpakaļejošās kārtas ada kreiliski, pēdējos trīs valdziņus atstāj neizadītus.

Tā noada apmēram 10 rindas, tad vēl noada vienu turpejošo kārtu bez pieaudzēšanas, atpakaļejošo kārtu un norauc valdziņus. Rezultātā adījumam būtu jāizskatās pēc pakava vai pusmēnestiņa.

Rozīti satin un nostiprina, ievēk diegu galus.